

Cena pręnumaraty:
w Łodzi
Kwartalnie Mk. 120.
Miesięcznie „ 40.
za roznoszenie
5,00 fen. miesięcznie.
Z przesyłką poczt.
Kwartalnie Mk. 155.
Miesięcznie „ 45.
Poza Łodzią egz. 2.10
W Ameryce 1/2 dolar.
miesięcznie.

KALENDARZYK
Wtorek, Wacława Kr.
Środa, Michała Arch.
Czwartek Hieronima K.

**Pamiętajcie
o żołnierzu
w okopie.**

REDAKCJA
w ŁODZI
Al, Keściuszki Nr 41
TELEFON 28.

ROZWOJ

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY I LITERACKI

Wtorek, dnia 28 września 1920 roku.

Z Warszawy z biur ogłoszeń. ogłoszenia do Rozwoju przyjmuje wyłącznie „Reklama Polska”

Za terminowe wychodzenie ogłoszeń i ojar administracja nie odpowiada

CENA OGŁOSZEŃ: Przed tekstem mk. 4 w tekście mk. 5 za tekstem 3 mk. nekrologi mk. 5 za wiersz petitowy. Drobnie ogłoszenia 50 fen. za wyraz; Komunikaty mk. 3.— Ogłoszenia zamiejscowe 50 proc. drożej. Ogłoszenia zagraniczne 100 proc. drożej. Stronica przed tekstem w tekście dla ogłoszeń podzielona na sześć łamów za tekstem na 5 łamów. W tekście i przed tekstem przyjmujemy ogłoszenia i nekrologi tylko na 2, 4, 6 łamów. Artykuły bez oznaczenia honorarium uważa Redakcja za bezpłatne. Można zamawiać „Rozwój” w ZGIERZU u p. Lacha Kłask.

Do dzisiejszego numeru dołączono zostanie trzecie premjum. Jeden z naszych czytelników otrzyma bezpłatnie Pożyczkę Odrodzenia za sto marek.

KINO CORSO
Zielona, Nr 2

Poraz pierwszy w Łodzi!
NA ŚMIERCI ŻYCIE
(P P Z Y S I Ę G A)

Dramat
życiowy
w
5 akt.

1) Wycieczka. 2) Bał a mł.
ljonera i tańce ukraińskie.
3) Wykradzenie dziecka.
4) Bankiet dla tyłu-
cy biednych. 5) U-
ratowanie. 3040

KINO POLONIA
16 Konstanywowska 16

1-sza

serja „

Dziś ostatni dzień.
Czerwony As

w roli gł. **Marja Walcamp** — oszłamia gra — Tchu złapać nie można. Trwoży — zachwy-
ca — ośniewa. Największe arcydzieło amerykańskie. 3039-1

SCALA
Cegiel. 18

Dziś o g. 8.30 w. ostatni dzień 1-go programu!

Zespół: **Lola Patroni, H. Kedenowa, Zofja Bonecka, duet taneczny Wils, E. Reden, B. Bodo, A. Szczapański, Black and Steel, Ign. Wiśniewski i in.** — — — — — Jutro o 8.50 w. Program Nr. 2. — — — — — Szczegóły jutro. 3043

Pokój czy wojna?

Z najwyższym napięciem śledzi cały naród polski bieg rokowań pokojowych w Rydze. Najbliższe dni rozstrzygną, czy po 6 latach walk i wyciekających milionów rzesze, — czy będzie dana polskiemu państwu i rządowi możność do gospodarko-ekonomicznej odbudowy kraju, czy będący mogli całą naszą uwagę skupić na kresach wschodnich dla zabezpieczenia narodowi warunków intensywnego rozwoju.

Premjer podkreślał w swej mowie piątkowej, i raz jeszcze kładziemy na ten nacisk, że rząd polski nie postawił ani jednego warunku, którego Rosja sowiecka przyjąć nie mogła.

Polska deklaracja, którą 25 b. m. odczytał wice minister Dąbski na posiedzeniu konferencji pokojowej w Rydze, wykazuje najzupełniej szczerą chęć pokoju ze strony rządu polskiego i daleko posunięte umiarkowanie.

A jaka jest odwrotna strona medalu? Zdawałoby się w pierwszej chwili, że rosyjskie warunki tchną w równej mierze pokojowym usposobieniem. Ale czy to tylko nie pozor, aby wobec świata zrzucić odpowiedzialność za ewentualne dalsze prowadzenie wojny na Polskę, obarczając ją zarzutem imparjalizmu

Perfidna taktyka sowieców zbyt często się już zdemaskowała, abyśmy wszelkich kroków i poczynań rządu bolszewickiego nie mieli śledzić z największą rezerwą.

Wprawdzie sowiecy zrzekają się dawniejszych żądań, dotyczących tak redukcji armji polskiej jak i oddania Rosji kolei białostocko-grajewskiej jako wolnego uzupełnienia tranzytu do Prus Wschodnich. Były to zresztą warunki tak jaskrawe, tak widocznie zagrażające naszej samodzielnności, że tylko w dniach tak krytycznych dla nas jak ofensywa nieprzyjacielska na Warszawę i bój pod murami stolicy, mógł je być wróg postawić i podtrzymać. Ale czasy się zmieniły: sytuacja wojenna obecnie zupełnie inna niż wówczas podczas rokowań w Mińsku. Musiały więc owe postulaty upaść siłą okoliczności, siłą czynów zwycięskiego oręża polskiego.

Kurtuazją dżentelmena przy stoliku politycznym jest oświadczenie wicemin. Dąbskiego, że delegacja polska przyjmuje z zadowoleniem wiadomość o rosyjskim zrzeczeniu się niemożliwych do przyjęcia warunków mińskich. Polityczno-dyplomatyczne względy na zachodnią Europę zmuszały poprostu bolszewików do tych ustępstw.

Co się tyczy zgody sowieców na to, aby granica polsko-rosyjska była położona znacznie dalej na wschód, aniżeli to było postanowione przez Radę Ententy, to jest to tylko dość zresztą międkim pociąganiem na szachownicy

politycznej i ma za cel odciągnąć nas od Kozłicji: Bolszewicy boją się z jednej strony, że w oparciu o Ententę Polska wykaże więcej odporności wobec ich idei, z drugiej zaś strony chcą zapewne pozyskać, a w dalszym ciągu wyzyskać kraj nasz dla idei sojuszu rosyjsko-niemieckiego (ładnie by notabene wysłała Polska na ten, gdyby się stała łącznikiem transytowym dla tych dwóch wilków w owczej skórce).

Zresztą nie umiemy sobie wcale wystawić tej granicy wschodniej, położonej znacznie dalej na wschód, jak to określa nieokreślenie deklaracja bolszewicka, jeśli równocześnie kwestionuje ona dalsze przynależenie Galicji Wschodniej do Polski! Godzi się pro forma na plebiscyt na „podstawie niezasad sowieckich, lecz zwyczajnych burżuazyjnych metod demokratycznych”, ale tu właśnie demaskuje swą zachciankę nacjonalistyczną. Wiemy bowiem dobrze, jaka jest ta niepodległość Ukrainy sowieckiej; wiemy więc także, co by w dalszej konsekwencji oznaczała suwerenność Galicji Wschodniej; w krótkim już czasie przyłączonyby ją do sowieckiej Ukrainy, a w następstwie tego do Rosji.

Zarzucając przez swą „pokojową” deklarację Europie piaskiem oczu, chcą bolszewicy albo osłabić Polskę zupełnie pod względem terytorjalnym i gospodarczym (tereny nafty u stoku Karpat: Boryslaw) i izolować ją zupełnie z wszystkich stron przez wspólną granicę z Czechosłowacją, albo też — w razie niedojścia pokoju do skutku — chcą zarzut imperializmu i zachłanno-

Armia polska zbliża się do rzeki Szczary.

Na południe od Prypeci sytuacja bez zmian ważniejszych.

Na północ od Prypeci bitwa trwa dalej bardzo dla nas pomyślnie. Nieprzyjaciel jest w pełnym odwrocie na całym froncie stawiając jednak często zacięty opór. Wojska nasze dochodzą do rzeki Szczary.

Dalej na północ oddziały nasze przeprawiły się już przez Niemen w walkach wczorajszych wzięto 1.300

jeńców w tem dowódcę i adjutanta 48 pułku piechoty sowieckiej, oraz komisarza pułkowego, 4 karabiny maszynowe 8 dział w tem 2 ciężkie, sztandar oraz tabakierki. Nasza kawalerja działająca na tyłach nieprzyjaciela osiągnęła rejon na północ od Lidy. Na Suwalszczyźnie litewska artylerja ostrzeliwała nasze placówki.

Sztab generalny.

Machno uzupełnia Wrangla.

KONSTANTYNOPOL 27—9 (PAT) Agencja „Union“ otrzymała radio depezę donoszącą że gen. Wangel po zajęciu Aleksandrowska posuwa się dalej naprzód w kierunku Berdinska

oddziały powstańcze atamana Machno zajęły znaczną część gubernii Ekaterynowskijskiej, Poltawskiej i Charkowskiej oraz porzuciły Donu (To najlepiej zbliża pokój Przyj. Red.)

Bestjalstwa Niemców.

BYTOM 27—9 „Gliwicki Sztandar polski“ donosi że na urzędniczkę polskiego komitetu plebiscytowego w Wielkich Strzelcach urządzono napad ze strony niemieckiej. Urzędniczka została ranna wystrzałem z rewolweru.

Zjazd kooperatyw kolejowych.

KRAKÓW 27—9 (PAT) Wczoraj rano sali Rady miejskiej rozpoczęły się obrady zjazdu kooperatyw kolejowych z całej Polski. Na zjazd przybyło około 80 delegatów. Ministerjum kolei reprezentował dr. Waligórski. Wybrano przewodniczącym delegata dyrektora kolejowej z Radomia inż. Krzyżanowskiego sekretarzem pana Olszewskiego. Następnie przystąpiono do porządku dziennego.

Po wylewach rzek.

PARYŻ 27—8 Niezwykle silne wylewy rzek, niszczą całe okolice w Sabaudii francuskiej, we Włoszech północnych i w sąsiednich kantonach Szwajcarii wyrządziły szkody materialne bardzo znaczne, wielka liczba mostów i wiaduktów uległa zniszczeniu. Na terytorium Szwajcarii w dolinach Renu i Rodanu komunikacja telegraficzna i telefoniczna została całkowicie przerwana.

Zwyciężyli.

LONDYN 28—9 (PAT) Według depezy Allliawa w Indjach do „Daily Mail“ wojska sowieckie odniosły zwycięstwo nad wojskami Emira Buhary.

Komunikat bolszewicki.

MOSKWA 27 | 9 (PAT) Komunikat sztabu republiki sowieckiej z dnia 26 b. m. w rejonie Grodna po szeregu bitew z przeciwnikami wojska nasze cofnęły się na prawy brzeg Niemna. W rejonie Kobrynia toczą się walki ze zmianą powodzeniem. W Rejonie Płoskirowa (Podole) toczą się zacięte walki w pobliżu miasta. Na froncie krymskim w rejonie Rajupola toczą się walki w odległości 20 wiorst na zachód od tego miasta.

Tower ustępuje.

GENEWA 27—0 (PAT) Gazety donoszą z Londynu, że dotychczasowy komisarz Gdańsk Sir Tower nie powróci już na swoje stanowisko. Następcą jego zostanie neutralna osoba, która nie będzie miała żadnych związków z Szwajcarią zachodnią lub Norwegią.

Następca Kamieniewa w Londynie.

LONDYN 27 | 9 (PAT) Riazanow, następca Kamieniewa przybył tutaj 24. b. m.

Zerwanie rokowań rosyjsko-chińskich.

PEKIN 27 | 9 (PAT) Donoszą tu o zerwaniu rokowań dyplomatycznych między Chinami a Rosją.

ności nacjonalistycznej zwalić na Polskę, Ale Polska ma silne argumenty w dłoń, aby udowodnić Rosji swe historyczne, kulturalne i ekonomiczne prawa do Galicji Wschodniej; może zarazem wskazać na politykę bolszewików względem nas w kwestji Wilna, podarowanego perfidyjnie z wielkopańskim gestem służalczej Litwie. Dlaczego na ziemi grodzieńskiej i wileńskiej zasada samostanowienia o sobie ludności została przez sowjety zupełnie zignorowana, a tu w Galicji Wschodniej dla ubocznych, osobistych celów proklamują bolszewicy z teatralnym gestem i patosem prawo samostanowienia o sobie narodów?

Delegacja polska oświadczyła już zresztą, że kwestja Galicji Wschodniej nie może wcale podlegać dyskusji.

Jest to więc szkopuł, o który rokowania łatwo rozbić się mogą.

Nie należy zawczasem cieszyć się, że pokój zostanie zawarty, aby tem większe nie było potem rozczarowanie. Trzeba z spokojem i cierpliwością odczekać ostatecznego rezultatu, a tymczasowo całą akcję „pokojową“ z strony bolszewików przyjmować z prawdziwym krytycyzmem i z największą rezerwą.

I my najusilniej pragniemy pokoju, ale takiego, któryby gwarantował krajowi prawdziwą samodzielność i dawał możność intensywnego, wszechstronnego rozwoju.

Beta.

TELEGRAMY.

Tranzakcje z Lodynem.

(Od własnego koresp.)

Jak ostrożnym wypada być w układach z bolszewikami, dosyć wspomnieć że włosi dostali z Moskwy stęchtę żyto. Obecnie dziennik „Times“ ostrzega przemysłowców i kupców angielskich, że złoto, które w sztabach złożyli bolszewicy, jako zastaw w bankach szwedzkich jest spławem bardzo podejrzanej wartości.

ROKOWANIA POLSKO-LITIEWSKIE.

WARSZAWA. 27 9 Na 29 b.m. naznaczono rokowanie ponowne polsko-litewskie w Suwałkach.

O PRZYNALEŻNOŚĆ ZIEM WILEŃSKICH DO POLSKI.

WARSZAWA. 27. 9 Minister spraw zagranicznych Sapiecha przyjął wczoraj korespondentów pism angielskich i amerykańskich, którym przedstawił całokształt spraw, dotyczących obecnej sytuacji, wyrażając przytem niepełną nadzieję, iż dojdzie niezadługo do zawarcia zarówno rozejmu, jak i pokoju.

Pochód wojsk polskich uważać należy za pochód strategiczny bez znaczenia politycznego!

Co do przyszłej przynależności ziem wileńskiej, minister zaznaczył, że mogła by być rozstrzygnięta drogą plebiscytu-przyspieszonego przez zgromadzenie liczących komisji aliantów, któreby drogą konsultacji z ludnością uzyskały niezbędne dane.

Litwa znów kokietuje.

WARSZAWA. 27.9 (PAT) Dnia 26 b.m. minister spraw zagranicznych otrzymał depezę z Kowna od rządu litewskiego z propozycją, aby rząd polski wycofał natychmiast swe wojska za linię 8 grudnia 19 roku. Całkowicie w telegramie tym rząd litewski nie oświadcza swej gotowości do bezwarunkowego wycofania wojsk litewskich z terytorjów Polski i nie wspomina ani słowem po porządkowaniu się uchwałą Rady Litwy i narodów z dnia 18 b.m. minister Sapiecha w porożeniu z szefem sztabu generalnego i wiceprezydentem Daszyńskim zaproponował rządowi litewskiemu ponowne nawiązanie pertraktacji bezpośrednich w Suwałkach dnia 29 b.m. celem omówienia spraw związanych z ustaleniem linii demarkacyjnej i zagwarantowaniem zachowywania ściśle neutralności przez Litwę. Delegacja polska udaje się do Suwałk d.28 b.m.

Targi Czechów o ropę.

KRAKÓW 27 9 (PAT) Rzeczpospolita donosi. Na wczorajszym popołudniowym posiedzeniu ustalono kwestję węgla i koksów jaka ma być dostarczona Polsce, oraz ropy dla Czech. Kwestja cen ropy o tyle została uregulowana, że Czechy zgodzili się uznać jako obecną cenę krajową 1000 marek polskich za 100 kilg. Wybrano ściślejszy komitet obu

stron, który opracuje projekt umowy, obejmującej uregulowanie sprawy cen na przyszłość oraz ustalenia stosunku znanej ilości wagonów węgla, za odpowiednią ilość cystern ropy. Obrady toczyły się przez cały dzień do późnej godziny.

Dokończenie zwycięstwa warszawskiego.

Sprawozdawca wojenny „Journal des Debats“ nazywa ostatnie zwycięstwa polskie na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej jaknajpomyślniejszym dokończeniem zwycięstwa pod Warszawą.

Skomplikowany manewr armii polskiej „czyni jaknajwiększy zaszczyt warszawskiemu sztabowi generalnemu“ — pisze sprawozdawca „Journal des Debats“.

Rusyfikacja Wileńszczyzny przez Litwinów!

WARSZAWA (PAT) W Wilnie wprowadzone czas sowiecki. Na kolejach i w instytucjach zaprowadzone język rosyjski.

Klin - klinem!

GDANSK 29—9 Dziś wieczorem wyjeżdża do Paryża delegacja z Gdańska celem wzięcia udziału w naradach nad komunikacją polsko-gdańską. Wyjazd delegacji ma na celu stworzenie przeciw wagi akcji delegacji polskiej.

Do bolszewików o protekcję.

LWÓW 25 września. (A) „Wpered“ donosi, że między innymi wyjechał na konferencję do Rygi były poseł Ernest Breiter, oraz delegaci żydowskiej Rady narodowej.

Ruch chłopski przeciwko sowiecom.

PRAGA 27 września „Venkov“, donosi ze Sztokholmu: Wedle wiadomości nadeszłych z Helsingforsu, panuje nie tylko w Petersburgu i okolicy, lecz i w innych obszarach Rosji silny ruch przeciw bolszewikom, szczególnie w okolicy Moskwy ponieważ występkę czerwonej gwardji rozgorczyły ludność. W niektórych miejscowościach przyszło już do krwawych i zaciętych walk.

Materiał dla polskich kolei.

GDANSK 27—9 (PAT) W ostatnim tygodniu przybyło tu 5 okretów z materiałem kolejowym dla polskich kolei państwowych.

Skonfiskowanie broni.

OPOLE 27—9 „Gazeta robotnicza“ donosi że w Opolu skonfiskowano w z. t. w dalszym ciągu 2 wagony z bronią i amunicją przeznaczonych dla bojówek niemieckich.

Eksplozja w porcie gdanskim.

GDANSK 27—9 Sledztwo przeprowadzone w sprawie wybuchu amunicji, przeznaczonej dla Polski w wolnym porcie nie stwierdziło bezpośredniej przyczyny eksplozji. Znalaziono tylko pod kołami wagonu ze zniszczoną amunicją naboje karabinowe. Badania wykazały, że we wspomnianym transporcie naboje karabinowych nie było.—

Z konferencji finansowej.

PARYŻ 26 (PAT) Pertinax, korespondent „Eho de Paris“, stwierdza, iż wczorajsze posiedzenie konferencji w Brukseli było szeregiem starć państw bogatych. Hiszpanja skarży się na swój system pieniężny, przez który srebro traci swoją wartość; pomoc udzielona Hiszpanji ma polegać na tem, że Hiszpanja płaci wszelkie długi, niewyłączając pożyczki marokańskiej, którą zaciągnęła wspólnie z Francją. Szwajcaria narzeka na to, iż musi kupować surowce i półfabrykaty w krajach, posiadających wysoki kurs waluty. Rynek zaś zbytu w centralnej Europie odpada z powodu spadku waluty. Dana uskarża się, iż produkty gospodarcze sprzedaje Anglii po maksymalnych cenach, natomiast węgiel jest zmuszona kupować drogą licytacji. Jugosławia przedstawia pod względem gospodarczym położenie jaknajgorsze, wskazuje jednak na bogactwa naturalne, dzięki którym pożyczka w tym kraju byłaby dobrze ulokowana. Delegacja ukraińska, która się wczoraj niespodziewanie zjawiła, nie została przez przewodniczącego Adera dopuszczona do obrad.

Mowa prezydenta ministrów

PARYŻ 27 | 9 (GAT) Deklaracja prezydenta ministrów podkreśla, że rząd będzie w dalszym ciągu prowadził dzieło poprzednika i że będzie się ściśle trzymał programu, którego zasady ustalono w exposé z dnia 22 stycznia b. r. będzie się domagał ścisłego wykonania traktatu wersalskiego. Francja uczyni z Ligi narodów potężną i żywotną instytucję, która zamknie okres wielkich wojen, tworzenia armji i flot.

Legendy o blokadzie.

PARYŻ 27 września. Jak donosi „Daily Telegraph“ Rada ambasadorów ustaliła początek blokady przeciw Rosji sowieckiej na 15 października, jeżeli do dnia 10 października pokój z Polską nie będzie podpisany.

Wynurzenia Stambulskiego.

SOFJA 26—8 (PAT) Radio. Wczoraj prezydent ministrów Stambuliński zaprosił do swych salonów oficerów garnizonu sofjijskiego przedstawił sytuację wewnętrzną i zewnętrzną kraju jako też politykę rządu. W sprawie sytuacji zewnętrznej prezydent ministrów oświadczył, że po ratyfikacji traktatu pokojowego zostały nawiązane stosunki przyjazne między Bułgarią a wielkimi mocarstwami; Mówiąc o państwach sąsiednich, Stambuliński oświadczył, że stosunki z nimi są bardzo poprawne.

Propaganda bolszewicka z powodu Rygi.

Prasa angielska zaznacza, że bolszewicy zdwoili swoją propagandę zagraniczną a szczególnie w Anglii, ze względu na łączące się w Rydze polsko—rosyjskie rokowania pokojowe. Mianowicie, między innymi, bolszewicy chcą przez kampanję oszczerstw przeciw Polsce albo przeszkodzić pokojowi, albo też usposobić zagranicę do zmuszenia Polski, ażeby przyjęła niekorzystne warunki.

I tak np. znany bolszewicki organ, opłacany przez rząd meksykański, „Daily Herald“, ogłasza opisy rzekomych pogromów, dokonywanych nibyż przez Polaków swego czasu na Litwie.

P. Aron Lewy o Polsce.

P. Aron Lewy wraz z tysiącami swych współpracowników opuścił Warszawę podczas

zbliżania się armji „czerwonej“. Udał się do Nowego Jorku, udzielono mu tam, jako przybyszowi z Polski, gdzie się właśnie rozgrywały ciekawe rzeczy, gościny na łamach „New York American“.

Ów dezertjer tak opisuje Polskę: „Polska mniej jeszcze jest przystosowana do samorządu, aniżeli Filipiny. Wojsko polskie jest w stanie gorszym, aniżeli bandyci meksykańscy. Stosunki, panujące w Polsce, nie do uwierzenia. Dawać polakom niezależność było największym błędem traktatu wersalskiego. Polacy nie znają zupełnie podstaw samorządu. Większość narodu składa się z analfabetów, jest nieoświecona i niezdolna do korzystania z prawobywatelskich. Lud żyje w ciągłym stanie bojaźni i ucisku. Ażeby wyrobić sobie o polakach pojęcie, należy rozważyć ich postępowanie wobec żydów. Widziałem, jak całe rzesze żydowskich mieszkańców wsi ginęły, jak muchy, od tyfusu i głodu. W Polsce panują najstraszniejsze warunki sanitarne. Pomrozy urządzone są bez przerwy dzień i noc. To też napewno dojdzie w Polsce do rewolucji. Jeżeli rząd obecny nie zrezygnuje—chłopi powstaną gromadnie i wypędzą go. Gdy opuszczał Polskę, armja sowiecka była o 45 kilometrów od Warszawy i szybko się posuwała naprzód. Przybyłem do Ameryki z myślą, aby w Stanach Zjednoczonych wyteńczyć wszystkie siły dla uratowania miljonów żydów w Polsce od zatracenia.“

Takiej korespondencji chyba nawet nie należy prostować. My znamy uczucia pp. Aronów Lewy'ch i wiemy, czego się od nich możemy spodziewać.

Wybuch w Nowym Jorku.

Ciekawe szczegóły o zamachu z pomocą bomby na znany bank Morgana w Nowym Jorku podaje korespondent nowojorski Daily Maila: Bank Morgana położony na Wall Street—ulicy zajętej niemal wyłącznie przez biura bankowe i maklerskie—nieдалeko giełdy, a na przeciwko nowojorskiego oddziału skarbcza Stanów Zjednoczonych.

Na kilka minut przed wybuchem, tuż przed skarbczem, naprzeciwko zaś banku Morgana, zatrzymał się wóz, a znajdujący się w nim dwaj mężczyźni zeskoczyli i odeszli. Za wozem stał samochód.

W owej chwili wązka ulica pełna była ludzi, gdyż kulisy giełdy pracowały zawzięcie na bruku ulicznym. Nagle straszny huk rozdarł powietrze. Setki osób padły na ziemię, a z wysokości do dwudziestu pięter gmachów okolicznych posypały się należących odłamki szyb, wysadzonych przez wybuch, tnące ciała, jak brzytwami zabijając wiele osób.

Mnóstwo biur doznało uszkodzeń poważnych, najwięcej jednak ucierpiał bank Morgana. Wielkie drzwi tego gmachu, wyrobione z żelaza kutego, poskręcały się i wysoczyły z zawiasów, a mocne, stalowe kraty w oknach wprost poznikały. Cały front gmachu uległ podziurawieniu, przypominającemu ziury, jakie pozostawiały po sobie na gmachach Paryża lub Londynu pociski, rzucone z zeppelinów. W chwili wybuchu kilku oficjalistów skarbcza Stanów Zjednoczonych przenosiło z piwnic skarbcza na wóz skrzynki, zawierające 1,800,000 dolarów w złocie. Wszyscy owi oficjaliści zginęli, a złoto rozsypało się po ulicy.

Szef banku p. P. Morgan, bawi obecnie w Europie, ale syn jego Juliusz Spencer Morgan, znajdował się w chwili wybuchu w gabinecie ojcowiskim ze współnikiem firmy, Tomaszem W. Zamontem, i dyrektorem francuskiej misji finansowej w Ameryce, p. Cazenavem. Wszyscy ci trzej panowie ulegli poranieniu przez odłamki szyb.

Z urzędników banku jeden tylko zginął na miejscu, choć cały dach gmachu runął do wnętrza biur a dokoła panowało takie zniszczenie, jak po trzęsieniu ziemi.

Wybuch utworzył na ulicy wyrwę o średnicy prawie dwudziestu metrów, a głębokości półtora metra.

Ogledziny lekarskie osób zabitych stwier-

dziły, że szesnaście osób zginęło niewątpliwie od odłamków bomby.

Uniwersytet ukraiński w Polsce.

Z Warszawy donoszą, że rząd polski opracował już projekt ustawy o uniwersytecie ukraińskim w Rzeczypospolitej polskiej i że projekt ten ma być wniesiony do sejmu na jednym z najbliższych posiedzeń.

Uniwersytet ukraiński ma być ukonstytuowany w Stanisławowie lub w Kołomyi.

Jednocześnie Rada ministrów w Warszawie uchwaliła już ustawę o prawach języka ukraińskiego we wschodniej Małopolsce.

Zdrajcy przed sądem.

Za wydrukowanie odezwy międzynarod. Związku zawodowego w Amsterdamie, pociągnął sąd tutejszego D. O. G. do odpowiedzialności karnej, pod zarzutem zdrady państwa, redaktora ukraińskiego socjalistycznego dziennika „Wperedu“ Porfirego Buniaka, oraz drukarza Jana Eiselbergera.

WOJSKOWE SĄDY DORAZNE

Wyrokami Wojskowych sądów doraźnych zostali skazani na karę śmierci przez rozstrzelanie:

w Krakowie:

1) Podporucznik Hiercka Farber za prowadzenie w sierpniu r. 1920 w okręgowym szpitalu w Krakowie wśród kolegów rozmowy, propagującej bolszewizm i skierowanej przeciwko rządowi polskiemu, oraz za podbudzanie kolegów do naruszenia zaprzysiężonej wierności i posłuszeństwa przez przedstawienie, że nie wyjdzie na front, bo nikt go do tego nie zmusi, oraz przez wskazywanie sposobów do uchylania się od pójścia na front drogą niemeldowania się ustawicznie chorym, 2) szer. Abraham Gelb, 3) Herman Dziubas, 4) Jan Pieron, 5) kanonier Jakób Koczka, 6) Franciszek Poprawa za zbrodnie dezercji; w Warszawie: 7) szer. Franciszek Czerwiński, 8) Bronisław Jaworski, 9) Moszek Polbum za zbrodnie dezercji; w Łodzi: 10) szer. Wolf Arbus za zbrodnie dezercji; w Tarnowie: 11) Szer. Alter Storch za zbrodnie dezercji; w miejscu postoju sądu polowego 3 armji: 12) podchorąży Jerzy Posner 13) ułan Józef Szalapski za zbrodnie zabójstwa; w miejscu postoju sądu polowego 14 dyw. piechoty 14) szer. Stanisław Ułasiuk, 15) Zofel Plicki za zbrodnie dezercji w miejscu postoju sądu polowego; 16) Szer. Szczepan Daniłowski za zbrodnie dezercji w Brzeżanach; 17) Szer. Józef Miszczyszyn za zbrodnie dezercji; w Siedlcach: 18) szer. Moszek Blumberg, 19) Herman Wieruszewski, 20) Moszek Milka, 21) Szmul Sarna, 22) Aron Szpigelman, 23) Hersz—Josek Ubeal, 24) Hersz—Leib Piaskowski, 25) Judka Gniada, 26) Abraham Aronzon, 27) Moszko Wejeman za zbrodnie dezercji i zdrady stanu w Ostrowiu; 28) szer. Moszko Zarebski, 29) Wolf Runn za zbrodnie dezercji; we Lwowie: 30) szer. Władysław Węgrzynowski za zbrodnie dezercji; w miejscu postoju sądu polowego 7 dyw. piechoty 31) szer. Bolesław Kaleta za zbrodnie dezercji; w miejscu postoju sądu polowego 4 dyw. piechoty 32) szer. Władysław Świętek za zbrodnie tchórzostwa wszystkie powyższe wyroki wykonano.

W POSZUKIWANIU STRASZEWICZA.

Poszukuje się Bohdana Straszewicza ochotnika 20 pułku piechoty b. redaktora „Kurjera Polskiego“ a następnie „Gazety Polskiej“ który został ranny w głowę dnia 15-go sierpnia w bitwie pod Ciekiszynem Koło Nascielska. Ochot. Bohdan Straszewicz w jednym z pociągów sanitarnych odesłany został z Modlina w stanie nieprzytomnym dn. 17-go sierpnia. Ponieważ ranny, przypuszczać należy pozbawiony zosa wszelkich dokumentów, rodzina a mianowicie żona i brat zamieszkali w Warszawie przy ulicy Śniadeckich N.23 (dawniej Kaliksta) proszą wszystkie zarządy szpitali, oraz wszystkie instytucje i osoby któreby posiadały jakiegokolwiek wiadomości i rannym Bohdanem Straszewiczem o nadesłanie takowych pod powyższym adresem Straszewicz był niewielkiego wzrostu, włosy miał ciemne, oczy jasne, szczupły na twarzy o wydatnym nosie. Zarostu nie nosił.

KRONIKA

— Drugie nasze premjum.

Do wręczenia drugiego naszego premjum uprosiliśmy p. Jana Rowińskiego, sędziego VII rewiru miasta Łodzi.

Wczoraj tym szczęśliwym został p. Ludwik M. Lewicz, uczeń szkoły p. Tomaszowskiego, za którego czekały przy ul. Zielonej 28.

Dziś już odebrali ebydwa premjowani Pożyczkę Odrodzenia długo-terminową, każdy po sto marek: Pan Samberski i p. L. Miętkiewicz.

Jutro i pojutrze będą wręczone również koperty tym, których osoby uproszone znajdują na ul. z „Rozwojem” w ręku.

Plata stemarkową pożyczkę pozyska ten z naszych promemuratorów, który wykaże nam na najwyższą sumę zakupionych pożyczek odrodzenia w ostatnim tygodniu to jest od dnia 26 do 30 września. Pożyczka ta powinna być wykazana w ciągu trzech dni, t. j. do 4-go października.

— Kościele gdańscy w Łodzi.

Na zaproszenie delegacji Łódzkiej, która bawiła w ubiegłym tygodniu w Gdańsku, przybyli w sobotę, w nocy do Łodzi polscy przedstawiciele konstytuancy Gdańskiej i Rady Miejskiej w następującym składzie: pp. Dąb Augustyn, przedstawiciel ludności kaszubskiej (N. P. R.) Jedwabak Wojciech, radny i poseł do konstytuancy, N. P. R., Kuhnert Stanisław, radny m. Zopot, prezes tamtejszej rady ludowej i poseł do konstytuancy, N. P. A. Milewski Bernard, sekretarz polsk. Zw. Zaw. w Gdańsku N. P. R. Z. Habryk Polka, przedstawiciel związku bankowców, Nałkowski Ludwik, prezes polsk. związku kolejarzy Paszeta Bolesław, prezes polskiego związku urzędników pocz. i telegr. i Szymonowski Witold, prezes związku handlowców. Delegację powitali na dworcu przedstawiciele magistratu i Rady Miejskiej; Skąd udano się na kolację do rady miejskiej.

— Łodzianie u ministrów.

Czytamy w „Narodzie”. Delegacja Łódzkich kupców i przemysłowców udała się do ministra handlu ze skargą na przesady, jakie się wywodziły z powodu utworzenia centrali dewiz. Łódź bowiem w ostatnich czasach porobiła znaczne zamówienia bawełny w Anglii, za które dano spory załadunek, a teraz nie mogą oni uzyskać waluty zagranicznej dla uregulowania rachunków, co grozi ogromnymi stratami. Kupcy Łódzcy wyrażają nadzieję, że po powrocie ministra skarbu p. Grabskiego z Paryża centrala dewiz zostanie zniesiona.

W imieniu Łoździan konferował też prezydent miasta Łodzi z przedstawicielami Ministerstwa Skarbu i Spraw Wewnętrznych w przedmiotach dotyczących aprowizacji i stanu finansowego Łodzi.

— POŻYCZKA ODRODZENIA.

Oskarżenie ramię synów Ojczyzny uchroniło nas przed strasznym załamaniem bolszewickim, zupełną ruiną nam grożącym, — natomiast stolny ciągłe wobec innego niebezpieczeństwa to jest trudności pieniężnych, w jakich państwo nasze się znajduje, zwłaszcza jeżeli my, Polacy nie pospieszymy mu z pomocą, z pieniężnym kredytem, a łongę w sobkostwie dusić będziemy bezwałościowo pieniądze w skrytkach, tracąc z dnia na dzień na ich wartości.

Polska ciągle prowadzi wojnę, ciągle ogromne sumy pieniędzy wydaje na wyżywienie i utrzymanie liczącej armii, która na dalekich frontach broni bezpieczeństwa mieszkańców.

Sumy te ogromne gdzie się podziwiają? wracają do waszych kieszeni, czytelnicy, do waszych kieszeni, mieszkańców kraju.

Leć na was obywatele, ciąży przecież obowiązek nie mniej ważny od żołnierskiego, to jest zasilanie państwa kredytem pieniężnym, któryby umożliwił rządowi prowadzenie dalszej akcji do umocnienia się naszego państwa nawewnątrz i nazewnątrz.

Żołnierz buduje osłony trwałe na granicach, ty obywatelu, buduj, wewnątrz chaty.

Żołnierz śle śmiertelne pociski nieprzyjacielowi, ty obywatelu, spiesz z wszelką pomocą swojemu państwu, będącemu w potrzebie.

Dobiega już końca termin podpisywania Pożyczki Odrodzenia. Jeszcze trzy dni i Pożyczka Odrodzenia będzie zamknięta.

Kto się czuje prawdziwym synem Ojczyzny, kto chce być pomocnym nie tylko w języku, ale i w czynie, niechaj spiesz z sumą na Pożyczkę Odrodzenia.

Jeśli obywatelu nie na froncie jesteś z tych lub innych powodów, pamiętaj o obowiązku, jaki tu w kraju na tobie ciąży.

Kto nie podpisał jeszcze pożyczki, niechaj składa co żywo, dziś jeszcze; niechaj składa, co może.

Jeszcze trzy dni ci pozostało do wyrobienia sobie patentu na miano dobrego obywatela Polski.

— Mamy dużo ziemniaków.

k) Wydział zaprowiantowania miasta chwilowo ma możliwość sprowadzenia większej ilości ziemniaków, zwazywszy, że po dn. 15 października r. b. zająd zmiany, które ograniczą sprowadzenie ziemniaków, oraz skutek możliwej wej zmiany temperatury dostawa może uleść całkowitej przerwie byłoby wskazane, by fabrykanci zawnazszo zaopatrzili robotników na zimę w ten niezbędny produkt codziennej potrzeby przez zakupienie ziemniaków względnie udzielenie robotnikom zaliczki na zakupienie ziemniaków tychże, albowiem magistrat nie może już więcej magazynować kartofli, gdyż wszystkie magazyny magistrackie zapelnione są tym artykułem.

— OTWARCIE APTEKI MIEJSKIEJ.

(k) Dnia 25 b.m. w obecności pp. prezydenta Rzewskiego, decernata Wydz. Zdro. Dra. Sokalskiego, isp. form. Okr. Łódz. mag. Wagnera przewodniczącego Wydz. Opieki Społ. Macińskiego, dra. Koziołkiewicza i wielu innych przedstawicieli władz miejskich oraz grona lekarzy Łódzkich odbyło się otwarcie pierwszej w Polsce apteki miejskiej mieszczącej się przy ul. Piotrkowskiej No. 17.

Apteka nie będzie miała typu przemysłowo-handlowego. Nie będzie się sprzedawać w niej lekarstw podług recept za pieniądze. Apteka ma służyć dla celów przedewszystkiem szpitali miejskich, biednych mieszkańców miasta Łodzi korzystających z bezpłatnych porad lekarskich, dla chorych w różnych instytucjach dobroczynnych dla chorej działwy, szkół utrzymywanych przez Magistrat oraz dla pracowników Zarządu Miejskiego. Wreszcie apteka będzie dostarczać lekarstwa dla celów dezynfekcji i dezynsekcji. Personel skła da się z zarządzającego pana Stefana Niemierowskiego i dwóch pomocników pp. Feliksa Grabowskiego i Włodzimierza Bortnowskiego.

Posiedzenie rady miejskiej.

52 (II serji) posiedzenie rady miejskiej odbędzie się w środę 29 b.m. o godzinie 7 po południu punktualnie w sali posiedzeń rady miejskiej, przy ul. Pomorskiej Nr. 14.

— Kopmy kartofle.

Zwracamy uwagę nie tylko ziemianom i drobniejszym rolnikom, aby jak najrychlej zajęli się kopaniem kartofli i jarzyn. Zimny wrzesień może być zwiastunem wczesnych śniegów jak to było zeszłej zimy.

Musimy więc wszystkich sił użyć, aby uchronić bodajby zbiór kartofli, boć nas i tak już głód nęka. Można by zażyć jak najrychlej bolszewików do tych robót.

— NAWET CI!

Komisarz m. Warszawy zamknął żydowską „Strzechę akademicką” a to z tego powodu, że jak władze stwierdziły, w strzesze tej grupowały się żywioły prowadzące działalność antypaństwową.

Takich lotrów trzeba by oddać pod sąd wojenny a co najmniej raz na zawsze wywalić z uniwersytetu, a nawet kraju.

— Tramwaj przejechał na śmierć chłopca.

a) Wczoraj przed południem tramwaj nr. 1, kierowany przez moterowego Stanisława Sobolewskiego i dążącego z G. Rynku w stronę placu Wolności obok domu nr. 301 przy ul. Piotrkowskiej przejechał na śmierć chłopca niewiadomego nazwiska i adresu około lat 7-miu mającego. Zwłoki chłopca przewieziono do prosektorjum przy ul. Łąkowej.

— Podrzucono zwłoki.

a) Zatrzymaną została Estera Teitelbaum, zamieszkała przy ul. Wschodniej Nr 49, która zaniósła na cmentarz żydowski na Dołach trupa 1 1/2 rocznego, płci żeńskiej, owiniętego w galgany. Zwłoki dziecka wraz ze świadectwami zgonu Teitelbaum pozostawiła w trupiarni.

Teatr i sztuka:

Dziś teatr miejski daje przewyborną komedię obyczajową, p. Szaniawskiego „Papierowy kochanek” w doskonałym wykonaniu aktor-skim z dyr. Al. Zelwerowiczem na czele. W środę po cenach niższych da udosę nienia *Wspaniały dramat narodowy* Sł. Wyspiańskiego

„Wyzwolenie”.

We czwartek „Papierowy kochanek” w drugiej obradzie.

Komunikaty.

Protokół

Dnia 19 września 1920 roku o godzinie 7 rano w niedzielę przyszedł do mego lasu w Gołygowie, gminy Zeromin, Starostwa Łódzkiego w celu rąbania lasu i zabierania grzybów mieszkańcy Wodzina następujący gospodarze, przeprowadzeni przez posterunkowych policyjnych ze Srocka, gminy Połocin, Starostwa Piotrkowskiego.

Radny gminy Zeromin, Starostwa Łódzkiego, Bolesław Frydrych, oraz jego syn Antoni i córka Stanisława który z kiem rzucił się, na służącego majątku Gołygów Andrzeja Misiewicza razem z wyżej wymienionymi swoimi dziećmi, który wstając o pomoc, gdzie przybył zarządzający majątku Gołygów Pan Stefan Piechocki, na krórego również rzucił się kiem. Radny gminy Zeromin Bolesław Frydrych dopiero na przybycie posterunkowych policyjnych z Srocka, gminy Połocin, Starostwa Piotrkowskiego, Jana Flakiewicza, Konstantego Rybaka i Jana Kuśmierskiego obronili wyżej wymienionych Andrzeja Misiewicza i Stefana Piechockiego. Przy sprowadzeniu do dworu wyżej wymienionego Radny gminy Zeromin Frydrych Bolesław wraz ze swym dziećmi Stanisławem Frydrychem i Antonim Frydrychem oraz ze służącą swą Anielą Żepecką stawili opór posterkowi policyjnemu ze Srocka przy sprowadzeniu ich do dworu dla spisania protokołu.

Prawdziwość powyższego faktu stwierdzają St. post. — Konstanty Rybak, — Jan Flakiewicz. — B. Frydrych.

Za zgodność z oryginałem poręczam Tadeusz Sulimierski.

Gołygów d. 27-go września 1920 roku.

Zebrańto.

29 b. m. w środę o godz. 5-tej ponow. w lokalu klubu Oficerskiego (Zielona 20) odbędzie się pierwsze powakacyjne zebranie Komitetu upiększenia kościoła garnizonowego, P. Generałowa Olszewska, jako przewodnicząca uprasza osoby zainteresowane o liczne przybycie.

Z rozkazu władz opuszczając Szpital Wojskowy z Mińska-Lit., składam serdeczne „Bóg zapłać” dla tych, co mi pomagali w pracy przy niesieniu pomocy dla rananych i chorych żołnierzy. Głównie zaś dziękuję p. generałowej Olszewskiej, p. Rosmanowej, Lidze kobiet, paniom z sądownictwa, województwa i telefonów. Te osoby i organizacje zaraz zrozumiały, że żołnierz i w dodatku ranny winien być otoczony najtroskliwszą opieką społeczeństwa i pośpieszyły natychmiast z pomocą jak materia nie tak i moralnie Cześć im!

Ks. Rajmund Butrymowicz,

b. kapelan Szpit. Wojskowego z Mińska Lit.

W Komp. III-go Baonu Kolejowego Pionierzy: Szczepaniak Zygmunt, Macios Jan, plut. Hakupski Stasio, star. p. Chrzanowski Franciszek, st. pion. Ambroziak Józef, kapral Ostrowski Józef, kapral Wienckiewicz Leon, poszukują tą drogą „Czerwonych matek”.

Ofiary.

NA ŻOŁNIERZA POLSKIEGO

P. Jan Szczepaniak 300 mk. p. Orzechowski 100

NA CZERWONY KRZYŻ.

Od kosumentów sklepu det. sprzedaży chleba Nr. 29 za pośrednictwem Przybylskiej 190 m.

NA ARMIJĘ UCZNIOWICZĄ

P. Bugnowski 50 mk.

NA ŻOŁNIERZA UZDROWIENCA W RUDZIE.

Zamiast wieńca na grób Wiszniewskiego Jan Edmund Bogdanow 300 mk. s. p.

NA UCZNIĄ ŻOŁNIERZA.

Zamiast kwiatów na grób p. nauczyciela Zarzyckiego, Uczniowie 6 klasy szkoły handl. 430 mk.

Z ŁASKU.

Dwudziestu włościan ze wsi Bilew w powiecie Łaskim przyszło z własnej chęci na niezżęte pola folwarku Karsznice i zesiękli bezpłatnie dwa „działy“ żyta, oświadczając, że czynią to z powodu braku ludzi którzy poszli do wojska. Właściciel majątku p. Wierzhlejski ofiarował za to na rzecz żołnierza polskiego 2,000 marek. W kilka dni potem żony i córki włościan wsi Marzenin w tymże powiecie również bezinteresownie pomagały wyrwać len na folwarku, za co właściciel złożył 200 marek na żołnierza polskiego.

Walka o polską szkołę na Śląsku Cies.

Gwałt się dzieje! Gwałt stokroć gorszy od wyrefinowanych gwałtów hakatystów pruskich, albowiem 160,000 ludu polskiego, który rwał się do Polski, ludu, który krwią zapieczętował swą przynależność do niej, oddano pod bat czeski. Nieszczęsnym układem z 28 lipca 1920 roku rozdarte Śląsk i część najbogatszą, część z ludem najbardziej uświadomionym do Czech przyłączono.

Czesi postanowili wypłenić polskość na Śląsku i zabierają się energicznie do tego, nie przebijając w środkach. Masami aresztują,

mimo amnestji, wyrzucają z mieszkań i praca, chcąc ugiąć upór ludności. Ponieważ jednak taką robotą celu swojego dopiąć nie mogli, brali się w inny sposób dorzeczy. Na całym Śląsku postanowili wytepić szkolnictwo polskie. Chcą zacząć od dziecka, bo myślą, że łatwiej im pójdzie ich praca i prędzej przyniesie już z góry obliczone plony.

W czasie wakacji pisze „Goniec Krak“ agitatorowie głosili, że polskich szkół nie będzie. Grozili, że wszystkich, którzy poszła dzieci swoje do polskich szkół, wyrzucą z pracy i mieszkania. Terroryzowali ludność pałkarze którzy chodzili od domu do domu i urządzali, wpisy do szkół czeskich. Ale ludność uparta się i zażądała szkół polskich. po ogłoszeniu wpisów, dzieci wpisywano do szkół polskich jak przed wakacjami. Nic nie pomógł terror, groźby, wyrzucanie. W Dąbrowej rozpedzono wpisujących nauczycieli, w Karwinie czescy nauczyciele wpisywali do szkół, ludność jednak nie ustąpiła. We Frysztacie nie chcą uznać polskiej szkoły, udowadniając to, że powstała podczas rządów Rady Narodowej. Szczególnie dzieci, te młode piskleta ostro się postawiły. Krzyczą i płaczą, że tylko do polskich szkół chcą chodzić. We Frysztacie uciekła pewna 9-letnia dziewczynka z domu ponieważ matka zmuszona przez „pałkarzy“ czeskich, wpisała ją do szkoły czeskiej. W Karwinia zaprowadzono w pierwszej klasie w szkołach polskich język wykładowy czeski. W Dąbrowie, Niem. Lutyni, Wierzniołowicach i innych gminach dn.

20 września, krótko przed rozpoczęciem żandarmerja z „pałkarzami“ zamieniła polskie na czeskie, wykazując się rozporządzeniem Komisji rządzącej przy śląskim rządem krajowym. Gwałtem, przemocą zamieniająskie szkoły na czeskie. Dzieci polskie rozosię do domów.

Aby szybciej załatwić się, zabrano się nauczycielstwa. Przeszło 50 nauczycieli musło uciec; 35 nauczycieli z powiatu frysztackiego i 29 z pow. cieszyńskiego wyrzucono z posad, całe masy przetrzucają z jednych gmin do drugich.

Tak chcą Czesi pozbyć się nauczycielstwa, które miało zaufanie rodziców, które mogło bronić szkoły. Na ich miejsce mają wprowadzić „Słazakowców“, zdrajców, którzy podczas wojny pracowali za pieniądze niemieckie, obecnie pracują za pieniądze czeskie. Gwałt i dzieje, gwałt w biały dzień!

Zwracamy się do narodu polskiego. „Pomóżcie nam!“ zwracamy się do rządu polskiego:

„Brońcie nas!“ Bo jeżeli nam nie pomożecie, gdzie mamy szukać pomocy? Jest krzyk rozpaczliwy ludu, który chce podły Czesi zdusić. Szkoły polskie pełne, a nie ma ubikacji, nie ma nauczycieli. N. p. we Frysztacie całe grono wyrzucono, w innych „szkołach“ nie lepiej.

Wyciągamy błagalnie ręce i wołamy „Nie daj nas!“ Polsko, nie opuszczaj nas!

Grand
—
Kino
72 PIOTRKOWSKA 72.
Dziś premiera!

Po raz pierwszy w Łodzi!

Clou sezonu!

HONOR
czy sumienie?

Wspaniały dramat na 6 cz. ze znakomitą włoską tragiczką

LEPANTO

w roli głównej

Obraz agencji kinematograficznej „CORSO“ w Warszawie.

3038

Dystylarnia Parowa

SS-ró w

F. Meyera

w Łodzi, Główna 59.

Poleca swoje wyroby wódczane hurtowo i detalicznie. 3051 2

NADESZŁY

Oryginalne angielskie taśmy,

kalki i gumki do wycierania. ceny niskie

Gustaw Roman Szulc

Skład maszyn do pisania i artykułów biurowych

Piotrkowska 114.

3007-2

Ważne dla pań

Tania wyprzedaż

Korzystajcie z okazji!

tow. biały	Korty
Madepolam	Bostony
Surówki	Sukno
Płócienna	Szewioty
Barchany	Włna
Purpur	Etamina
Cajgi	Welry
Chustki	Flanels

w resztkach poleca

M. BRYL Piotrkowska 56
w podwórzu

Przemysł Powroźniczy

Dresslerowie, Raszalski, Ammer i Gieseler

Spółka z ogr. odpow.

niniejszem zawiadamia Sz. Klientów, że Zarząd i skład zostały przeniesione z dniem dzisiejszym na ul.

PIOTRKO WSKA № 135

3002 1

Poszukuje się
panienki

z przyzwoitej rodziny znającej się na gospodarstwie domowym i szyciu.

Zgłaszać się można osobiście Sienkiewicza 38. — oficyna I-sze piętro od godz. 3—5 po poł.

Dom

Wzrostowy z ładnym ogrodem... Radogoszcz Wspólna 11 KUBASZEWSKI 5037-3

Kupie

2 tokarnie Pociągowe

1 - m. rowe 1 tokarnie 1 1/2 mtr. lub 2 mtr. 1 Uniwersalna frezance. Oferty pod P.K. K., do adm. Rozwoju. 2959-3

ZKOŁA KROJU I SZYCIA Dyplomowanej Uczenicy Paryskiej Akademii Kroju Apolonji Kopydłowskiej... 3044

Kupuję

plące najlepsze ceny za brylanty, złoto stare srebro, perły stare zęby futra garderobę... 10112-1

Potrzebne dziewczyny

do kuchni. wiadomość Piotrkowska 86 LUV

Dobre ogłoszenia:

Kupno i sprzedaż:

A.A.A. Kupię meble, dywany, garderobę, futra, bieliznę, różne sprzęty domowe, plące najlepiej. Wólczńska 43, m. 6, Chrzanowicz. 7575-00

A.A.A. Obrączki ślubne fasony, od 500 marek para, pierścionki, kolczyki, gwarancja za złoto, zegarki zegary najtańszej sprzedaje, Jan Placek, Brzezińska 10, przy sklepie zakład reperacyjny. 9951-4

A. Meble, łóżka, szafy, otomane, umywalki, garnitur salony, lustra, biurko szafka, zegar tonio sprzedam, Piotrkowska 225-3 10040-3

A.A.A. Kupię meble, dywany, garderobę, futra, bieliznę, różne sprzęty domowe, plące najlepiej. Benedykta 22, m. 13, parter, Łazynek. p n w 9302-2

A. Meble różne dębowe sprzedam tanto Sienkiewicza 59, oficyna II wejście I p, na prawo m. 11. 10145-5

Do sprzedania 4 masz. półczosznicze syst. „Lauba“ 1 masz duża do korkowania butelek, 1 masz do kaspłowania, basen stalowy z miarą litrową, pompkę do nafy, kasę sklepową „Ankier National“, konserwator mosiężny do kawy, Swerowa 7. (Dom Handlowy). n w 10035-1

Fortepian, wyżymaczkę, maszynę ręczną „Singer“ sprzedam Kilińskiego 77, od 7. godz. stróż wskaze. n m c 2

Dom o 12 stu, mieszkaniami z ogródkiem do sprzedania, Gólebka 10, przy Emilji wiadomość ul. Lisera 24, przy Sz., Fabjani kiej. n w c 10082-2

Dom murowany sprzedam. Milsza 43. n w c 10071-1

Kto chce kupić, sprzedaj dom w miłe, majątek ziemski i t p. niżej się zgłosi, Dom komisowy Taszycki, Piotrkowska 90. Rejestracja bezpłatna. 6969-5

Kupię następujące książki: Rytmika Polska, wyd. II, Kaź Woycieki) Odyseja Homera (wyd. U stręcz. A. Wrzeziń. Historia starożytna przez. T. Aleusza Korzona wyd. 8-me. Geografia Fizyczna Wacława Nalkowskiego.) Obszerna Gramatyka Szepera (część I-sza. Klucz do określania roślin Rostafińskiego, 2 książki.) Botanika Marii Arct Golczewskiej.) Wiadomość w adm. „Rozwoju“ u p. Bolińskiego. 10113-5

Cegle rozbita sprzedam około 5000. Piotrkowska 188 10133-4

Sprzedam kilka wagonów pasażerskich dębowej. Piotrkowska 167. Sobierañski. w s s n 10120-4

Piekarnia do sprzedania o 2 piecach w pełnym biegu. Wiadomość u p. Modrzejewski. Ul. Kilińskiego 111. 10113-5

Sprzedam maszynę do szycia Nawrot 25, m. 29, od 7-8 w. 10072-1

Beczki sprzedam, ul. Nawrot 25, m. 5, obejrzeć można od godz. 1 do 3 pp. 10129-3

Z powodu wyjazdu do sprzedania różne meble i pokój z kuchnią do odstąpienia od zaraz. Wiadomość: Piotrkowska 200, m. 7. Mikołajczyk. 10117-1

Jest do sprzedania duża m. ciora z 12 prosiętami. Nawrot 92, stróż. 10124-1

Szczenięta po suce rasy szpic (biały) do sprzedania. St. Cegielniana 66 m. 16, 10137-1

Domy do sprzedania Wiadomość Al. 1-go Maja 16. Węziak, 19141-6

Do sprzedania maszyna Singera bębnowa prawie nowa, stół krawiecki duży. Wólczńska 3, Kih.n.9 10147-5

Sklep kolonialno-spożywczy z odpowiednim urządzeniem zaraz do sprzedania. Ul. ca Leszno 53. 10100-3

Sprzedam meble. ul. Sienkiewicza Nr. 59, oficyna drugie wejście, drugie piętro, m. 26. 10101-1

Do sprzedania: łóżeczko dziecięce, białe, kanapa, kredens Do obejrzenia pomiędzy 12-3 Piotrkowska 193, oficyna I wejście. B. Wajs. 100101-1

Sprzedam sklep spożywczy domek z ogródkiem. Gubernatorska 7. 10089-1

Sprzedam sklep spożywczy. Wiadomość Targowa 16, Szmidt. 10067-1

Różne

Akuszerka W. Smałkowska, A. przyjmuje zamówienia. Cegielniana 64, hotel Klukasa, pokój 6. 10053-1

A.A.A. Harcerki, harcerze, specjalnie dla was piękna, miła, szara flanela na zimowe, sportowe bluzy, satyna czarna na szkolne i biurowe fartuchy. Resztki rozmaitych towarów tokiowych. Kilińskiego (Widzewska) 40, m. 10. Ważne dla ucho dźców. Taniej niż wszędzie, bo w mieszkaniu prywatnym! n w p 9367-1

Akuszerka Pipkowa, Piotrkowska 132 m. 14. Dla pań przyjezdnych lokal. n w c 9014-5

Kursy francuskiego, konwersacja. Zapisy codziennie od 7, Kilińskiego 77. n w p 2

Wzjęm chłopczyka inteligentnych rodziców za swego. Oferty „Rozwój“ sub „A. S.“ n w 1

Posady kasjerki lub ekspedjentki; poszukuje w poważnej firmie. Oferty w „Rozwoju“ pod „Firma“. n w 10076-1

Lekcje na kursach języków no wożytnych dla dorosłych, Marty Lederowej: polski, francuski, angielski niemiecki, rozpoczyna się 2 października. Zapisy codziennie 12-2 i od 6-10. Dzielna 59-b. n w c 10099-2

Dziewczyna do służby potrzebna. Aleksandrowska 39, m. 9. n w 10072-1

Ekspedjentka branży bławatnej chrześcijanka potrzebna od zaraz, praktyka wymagana. Oferty proszę składać w administracji „Rozwoju“ pod „ekspedjentka“ s n w 10031-1

Potrzebna zaraz zdolna podrepczna i uczennica do szycia ul. Fabryczna Nr 1 m. 14 III p. front. 3

Ubrania. Frensze wojenne od 750 do 900 mk., sukienne na zamówienie. Ubrania męskie od 1450 i wyżej, dziecięce od 200, palta chłopięce i panieńskie od 425, obuwie, kurtki, spodnie, kieszulki, kalesony, spodniczki damskie, towary lokciowe, najtańszej poleca chześcijańska składnica towarów pod firmą: „Jarmark Łódzki“, Piotrkowska 44, pierwsze piętro. UWAGA: ubrania na zamówienia wzbogacają się z dobrych materiałów i po najnowszych kroju. 9838-3

Dnia 21 b. m. o godz. 4-6 ppol. przy zbiegu ulic. Piotrkowska i Nawrot, zaginął Jerzy Borówka, chłopiec lat 10, szatyn duże niebieskie oczy, ubrany w granatowe trykotowe spodnie, zieloną marynarkę i rogatywkę granatową. Miał przy sobie ma trykulę wydaną w gimnazjum w Koluszach, Osoby, które powyżej wymienionego chłopca widziały lub cośkolwiek wiedzą o nim, proszę o łaskawe przybycie, Nawrot 8 m. 25. 9970-1

Skradziono wykaz osobisty wydany w Bydgoszczu i legitymacje Z., a dawniej Straży Obywatelskiej, na imię Aleksander Juskowicz. 10075-1

Dn. 20 września zaginął Stanisław Górecki, lat 9, zmysłowo chory. Osoby które cośkolwiek wiedzą o nim proszę o zawiadomienie rodziców, wieś Huta Aniołów gm. Nagielnica parafia Zgierz. 10074-1

Pokoik umeblowany skromnie potrzebny zaraz dla artysty z żoną bezdzietni. Wiadomość: Aieje Kościuszki 56 u Ruszkowskich. 10102-1

Uczennica kl. 6, udziela korepetycji. Kilińskiego 128. Wiadomość u rządcy. 10110-3

Potrzebne 2 młode panienki w charakterze kasjerki i do pisania, oraz samodzielna bufetowa do restauracji może być przyezdana. Wiadomość: Piotrkowska 103-34. 10151-3

Jadąc tramwajem Nr. 3, zgubiłem portfel z pieniędzmi paszport polski z fotografią w dany w Łodzi, na imię Józef Sulińskiego i różne dokumenty. Łaskawy znalazca zechce odesłać paszport i dokumenty, adres w paszporcie. 10123-2

Udzielam korepetycji i przygotawiam do klas niższych. Godziny ranne. Wólczńska 79-3. 10128-3

Potrzebny jest stróż. Zgłosić się: Andrzeja 24, m. 1. 10120-1

Potrzebna dziewczyna do służby. Wólczńska 41, m. 18. 10119-2

Nauczyciel gimnastyki udziela lekcji, uskutecznia zaniedbaną naukę dorosłych. Do kompletu arytmetyki (ulamków) pozdani kandydaci. Przejazd 48, m. 20, I piętro, front. 10112-1

Młoda wdowa, katoliczka, wykształcona, pozostała w obcym mieście niemająca żadnych znajomości, pragnie poznać w celu małżeńskim, przyszłotętnego, inteligentnego, szlachetnego mężczyznę od lat 40, mającego posadę, albo jakie in interes, który swoją gotówką powiększy, ewentualnie załozę. Rzecz traktuje się poważnie. Dyskrecja zapewniona. Mam mieszkanie barzo malutkie. Kto pragnie moje osamotnienie rijać się moim losem, tam naajdzie prawdziwie dobrą towarzyszkę życia z głową do wszystkiego. Oferty z fotografią przyjmie „Rozwój“ sub „Ma yla“. 10116-1

Potrzebna młoda dziewczyna i chłopiec do cukierni. Milsza 28. 10139-2

Zaginął pies policyjny duży. Za wladomiec za nagrodą, Piotrkowska 81-4. Zastrzezenie zrobione. Przywlaszczenie będzie surowo scigany. 10153-1

Nauczycielka potrzebna na wieś przygotować dziewczynę do 4-ej klasy z muzyką i francuskim, gdyby się trafiła panienka do wspólnej nauki utrzymanie darmo, za opłatą 3/4 nauczycielki. Wiadomość: Fabryczna 1, m. 9, od 6-7 w. 10146-1

Potrzebny chłopiec do terminu do słusarni. Łąkowa 22. w c s 10151-3

Potrzebne 2 zd. lne służące Benedykta 1, mleczarnia. 10152-2

Buchalterja podwójna łącznie z arytmetyką handlową, prawem handlowym i makslowem birowości etc. Razem Mk. 60. Początek 6-go Października. Zapisy codziennie. Teodor Grośman, Sienkiewicza 29. 10255-1

Poszukuje pokoju ewentualnie z utrzymaniem u wdowy lub samotnej osoby. Oferty składać do „Rozwoja“ sub inteligentny“. 10156-3

Papier zużyty, księgi buchalt. yjne, kopiały, cale archiwa, gazety, tygodniki, każda ilość ku naje; posylamy po odbior. Lubka, Sienkiewicza 20, m. 16, 2937 ost. wejś. parter. Zagubione dokumenty

Głabski Józef Rabiń zagubił paszport niem. wyd. w Rabińniu. 10080-1

Kowalowa Marja zagubiła dowód osobisty wyd. w Łodzi Wilcza 8. 10065-1

Sumiński Andrzej Rzgowska 37 zagubił paszport niem. wyd. w Łodzi. 10088-1

Krzemień Herszlik Miedziana zagubił paszport polski wyd. w Łęcznio. 10104-1

Wecel Andrzej zagubił legitymację chlebową na 4 osoby Cegielniana 128. 10111-1

Zgierski Franciszek zagubił paszport rosyjski wyd. w gm. Bilawy, pow. Łowickim, Brzezińska 64, oraz książeczkę wyd. przez komisję Inwalidów. 10114N83

Sztajtkowski Franciszek zagubił paszport niem. wyd. w Łodzi. Rzgowska 40. 10115-3

Tomiak Helena 6 Sierpnia 98 zagubiła paszport niem. wyd. w Łodzi. 10118-3

A damczewski Ignacy zagubił legitymację chlebową na 7 osób 10126-1

Herbergowi Teodorowi St. Z. Rzewska 59. skradziono kartę od paszportu z fabryki Gayera 10125-1

Pychezyńska Marja Wspólna 23 zagubiła paszport niem. wyd. w Łodzi. 10121-3

Kamińska Antonina zagubiła kartę węglową. Zagajnikowa 8 10217-1

Chatupnik Zofja Wilcza 6, zagubiła dowód osobisty wyd. w Łodzi. 10130-3

Ignatowski Franciszek zagubił legitymację chlebową na 5 osób. 10152-1

Jabłoński Leon zagubił legitymację chlebową na 4 osoby. 10154-1

Zagubiono protokół i świadectwo Intendentury Generalnej Okręgu Wojskowego wystawione na imię Antoniego Racikiego. Znalazca zechce wymienione dokumenty oddać w kancel. rze Tow. Akc. L. Grohmana przy ul. Tylnej 16. 10255-1

Kaplan Abram zagubił kartę restrycyjną z 1902 r. 10150-1

Manicki Franciszek zagubił kartę powołania wyd. z P.K.U. 10156-1

Pydzyńska Eleonora zagubiła kartę naftową z kooperatywy „Wyzwolenie“. 10142-1

Hochgelenter Hersz Bazarna zagubił paszport niem. wyd. w Łodzi. 10155-3

Putkowska Antonina Promykta 48. zagubiła paszport rosyjski wyd. w Łodzi. 1

Szlicka Teofila, Zawadzka II, zagubiła paszport niem. wyd. w Łodzi 10144-3

Dawid Kiein. 1 paszport niem. wydany w Łodzi, karta rejestracyjną i metrykę urodzenia. 3

Embryk miedziany duży zdany do restauracji czyli kawiarni do sprzedania. gospodyni wdowa skromnych wymagań umiejąca dobrze gotować, z szczerą regule przyjąć posadę na przychodnie ul. Zielona 10. sklep A. Kpańkiewska. 10084-2